

Dijital Çağda El sanatları: Fırsatlar ve Zorluklar *

Handicrafts in the Digital Age: Opportunities and Challenges

ÖZET

El sanatları, kültürel mirasın ve yaratıcılığın taşıyıcısı olarak tarih boyunca önemli bir rol oynamıştır. Nesilden nesile aktarılan bilgi ve becerilerle şekillenen el sanatları, bir toplumun kimliğini, değerlerini ve estetik anlayışını yansıtır. El yapımı eserler, sadece işlevsel nesnelere değil, aynı zamanda kültürel ifadeler, sanatsal yaratıcılık örnekleri ve tarihsel belgelerdir. Ancak dijital çağın getirdiği teknolojik gelişmeler, el sanatları alanında yeni fırsatlar ve zorluklar yaratmaktadır. Bu makale, dijitalleşmenin el sanatlarına etkisini inceleyerek, online pazarlar ve sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşma, düşük maliyetli pazarlama, online eğitim ve topluluk oluşturma gibi fırsatları ele almaktadır. Aynı zamanda, artan rekabet, fiyat baskısı, fikri mülkiyet sorunları ve teknolojiye uyum gibi zorluklara da değinmektedir. Sonuç olarak, zanaatkarlar, dijital araçları ve teknolojileri etkili bir şekilde kullanarak pazar erişimlerini genişletebilir, markalarını güçlendirebilir ve yeni kitlelere ulaşabilirler. Ancak, rekabet, fiyatlandırma ve telif hakkı gibi zorlukların da üstesinden gelmeleri gerekmektedir. Geleneksel değerleri koruyarak geleceğe uyum sağlamaları büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: El sanatları, Dijitalleşme, E-ticaret, Online pazarlama.

ABSTRACT

Handicrafts have played an important role throughout history as a carrier of cultural heritage and creativity. Handicrafts, shaped by the knowledge and skills passed down from generation to generation, reflect the identity, values and aesthetic understanding of a society. Handmade artifacts are not only functional objects, but also cultural expressions, examples of artistic creativity and historical documents. However, technological developments brought about by the digital age create new opportunities and challenges in the field of handicrafts. This paper examines the impact of digitalization on crafts, addressing opportunities such as reaching large audiences through online markets and social media, low-cost marketing, online education and community building. At the same time, it addresses challenges such as increased competition, price pressure, intellectual property issues and technology adaptation. In conclusion, artisans can expand their market reach, strengthen their brands and reach new audiences by effectively using digital tools and technologies. However, they also need to overcome challenges such as competition, pricing and copyright. It is crucial that they adapt to the future while preserving traditional values.

Keywords: Handicrafts, Digitalization, E-commerce, Online marketing.

GİRİŞ

El sanatları, yaratıcılık, beceri ve estetiği birleştirerek, genellikle işlevsel veya dekoratif amaçlı nesnelere üretme sürecidir. Bu süreç, çoğunlukla el emeği ve geleneksel teknikleri içerir, ancak bazen modern araçlar ve teknolojiler de kullanılabilir. El sanatları ürünleri, seri üretim ürünlerinden farklı olarak özgünlük, kişisel dokunuş ve kültürel bir bağlam taşır.

Tarihin başlangıcından günümüze el sanatları, ülkelerin sanat zevklerini, kültürlerini, değer yargılarını, estetik yönlerini, dünya görüşlerini ve yaşam biçimlerini belgeleyen maddi kültür ürünleridir (Özdemir ve Odabaşı, 2020: 2147).

Bir toplumun veya kültürün değerlerini, inançlarını ve yaşam tarzını yansıtan el sanatları, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemlidir. El sanatları, bireylerin yaratıcılıklarını ifade etmelerine ve kişisel becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyarak bireysel tatmin ve özgüvenin artmasına katkıda bulunur. Özellikle kırsal bölgelerde ve gelişmekte olan ülkelerde, el sanatlarının önemli bir gelir kaynağı olduğu bilinmektedir. Turizm, ihracat ve yerel pazarlar aracılığıyla ekonomik kalkınmaya katkı sağlar. Ayrıca el sanatları, insanların bir araya gelerek ortak bir amaç etrafında toplanmasını sağlar. Bu, topluluk oluşturma ve sosyal bağların güçlenmesine yardımcı olur. El sanatları kapsamında yapılan ürünlerde genellikle doğal ve geri dönüştürülebilir malzemeler kullanılır ve yavaş üretim süreçlerine dayanır. Bu, sürdürülebilirlik ve çevre bilincini teşvik eder.

Melda Özdemir ¹

How to Cite This Article

Özdemir, M. (2024). "Dijital Çağda El sanatları: Fırsatlar ve Zorluklar" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:11; pp:2148-2157. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14218489>

Arrival: 07 October 2024

Published: 26 November 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, sanat ve Tasarım Fakültesi, El sanatları Bölümü, Ankara, Türkiye. ORCID: 0000-0002-7087-5561.

Çok geniş bir alanı kapsayan el sanatları, çeşitli disiplinleri içerir. El sanatları türlü el yapımı eseri içerirken, geleneksel el sanatları belirli bir kültürel mirasa bağlı ve nesilden nesille aktarılan el sanatlarını ifade eder. Geleneksel el sanatları, el sanatları kategorisi altında değerlendirilebilecek bir alt grubu oluşturmakta, malzeme ve teknik bakımdan özleşmektedir. Geleneksel el sanatlarında yer alan motif, desen ve kompozisyonlar Türk sanat ve kültürünün göstergeleridirler. Genel olarak toprak, ahşap, deri ve tekstil ürünlerinin çoğunlukta olduğu el sanatlarını yapıllarında kullanılan malzemeye göre ayırmak mümkündür (Güven, 2024:265).

El sanatları, zanaatkarlık becerilerine dayanır, ancak bunları yaratıcılık ve kişisel ifadeyle birleştirir. Zanaat, pratik ve kullanışlı nesnelere üretimine odaklanırken, el sanatları estetik ve sanatsal ifadeye daha fazla önem verir. Zanaat kavramını tasarım değeri üzerinden anlamak, sanat, el sanatı ve ürün tasarım kavramlarının içerikleri ile karşılaştırmayı, ilişkili alanlarını, örtüşen boyutlarını ya da farklı özelliklerini birlikte değerlendirmeyi gerektirmektedir. Tasarım ve tasarlama kavramları genel birer kavram olarak her dört kavramın da (sanat, el sanatı, zanaat, ürün tasarımı) alt yapısını oluşturur; sanki her bir kavram birbirinin devamı gibi bir süreci meydana getirir (Şatır 2016:120). Burada özellikle dikkate alınması gereken bir husus zanaat, sanat ve endüstriyel tasarım şeklindeki sınıflamanın mutlak bir duruma işaret etmediği, aralarında geçişkenlik ve geçirgenlik olduğudur. Zanaat yönü ağır basan bir üründe gelişmiş teknik ve teknolojiler kullanılabilir, sanat yönü ağır basan bir üretim aynı ağırlıkta faydacı tatmin sağlayabilmekte, bir endüstriyel tasarım yaratıcılık yönüyle sanata, yaygın tüketime dönük yüzüyle zanaata yakın durabilmektedir (Bahar 2024:167). Sanayi uygarlığı yaşamı kolaylaştırır da kaynak tüketimi, çevre kirliliği ve kültürel sorunlara yol açtığı bilinmektedir. Üretimde endüstriyel ve zanaatkarlık yöntemleri kullanılırken, tasarım her ikisi için de önemlidir.

El sanatları, insanın yaratıcılık ve becerisini kullanarak, genellikle el emeğiyle ve geleneksel yöntemlerle ürettiği özgün ve kültürel değeri yüksek eserleri ifade eder. Bu eserler, sadece estetik bir haz vermekle kalmaz, aynı zamanda toplumların kültürel kimliğini yansıtır, tarihsel bir süreklilik sağlar ve ekonomik bir değer yaratır. Bu kadim gelenek, yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktararak insanlığın ortak mirasının bir parçası haline gelmiştir. Ancak, günümüzde hızla ilerleyen dijitalleşme, el sanatları dünyasında da köklü değişimlere yol açmaktadır. Teknolojinin sunduğu yeni araçlar ve platformlar, el sanatlarının üretim, pazarlama ve tüketim süreçlerini yeniden şekillendirmekte, ustalara yeni fırsatlar sunarken aynı zamanda bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bu dönüşüm, el sanatlarının geleceğini ve kültürel mirasın korunmasını yakından etkileyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dijitalleşmenin hızla ilerlediği, yapay zekânın sınırları zorladığı ve teknolojik gelişmelerin hayatın her alanını etkilediği günümüzde, el sanatları da bu dönüşümden etkilenmektedir. Bu değişim hem yeni fırsatlar la daha geniş kitlelere ulaşırken, diğer yandan da varlığını sürdürürebilmek için çeşitli zorluklarla mücadele etmektedir.

İnsanlık tarihi boyunca, el becerisi sadece yaşamsal ihtiyaçları karşılamakla kalmamış, aynı zamanda insanın iç dünyasını ifade etme aracı olmuştur. Mağara resimlerinden antik yapıların süslemelerine kadar uzanan el yapımı eserler, atalarımızın dünya görüşünü, inançlarını ve ilham kaynaklarını yansıtan kültürel mirasın önemli bir parçasını oluşturur. El sanatları, bu kadim bilgi birikiminin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayarak kültürel sürekliliğin ve toplumsal belleğin oluşumunda merkezi bir rol oynamıştır. Günümüzde, dijitalleşmenin hızla dönüştürdüğü dünyada, el sanatları bu köklü mirası geleceğe taşıma misyonunu sürdürmektedir. Ancak, el sanatlarının bu köklü mirasını sürdürmesi, çağın gereklerine uyum sağlamasını ve yeni nesillerle etkileşim kurmasını gerektirmektedir. Teknolojik gelişmeler, el sanatları alanında hem yeni fırsatlar sunmakta hem de bazı zorluklar yaratmaktadır. Bu makale, el sanatlarının tarihsel ve kültürel önemi bağlamında, dijital çağın bu alana etkilerini, ortaya çıkan dönüşümleri ve gelecekteki olası gelişmeleri incelemeyi amaçlamaktadır.

DIJITALLEŞMENİN EL SANATLARINA KATKILARI

Daha Geniş Kitlelere Ulaşım: Online platformlar, e-ticaret siteleri, sosyal medya ve sanatçı platformları, el sanatlarının daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır. Sanatçılar, coğrafi sınırlamalar olmadan dünyanın her yerinden müşterilere ulaşabilmekte ve ürünlerini sergileyebilmektedirler. El sanatları eserleri, sanal galeriler ve müzeler aracılığıyla dijital ortama taşınabilmekte ve daha geniş bir izleyici kitlesi tarafından keşfedilebilmektedir. E-ticaret siteleri (Etsy, Amazon Handmade vb. gibi), sosyal medya platformları (Instagram, Facebook, Pinterest) ve sanatçı platformları (Behance, DeviantArt) sayesinde el sanatları, coğrafi sınırlamalar olmaksızın dünyanın her yerinden alıcılara buluşabilmektedir. Fiziksel bir mağaza açmak ve işletmek yerine online platformları kullanmak, sanatçılar için daha düşük maliyetli bir seçenek sunmaktadır. Ayrıca sanatçılar, kendi çalışma saatlerini belirleyebilmekte ve istedikleri yerden çalışabilmektedir. Online platformlar, sanatçıların müşterileriyle doğrudan iletişim kurmasını ve geri bildirim almasını kolaylaştırmaktadır. Sosyal medya bu dijitalleşmenin kullanıcı sayesinde en önemli veri sağlama aracına dönüşmüştür. Dijital kültürü topluma ve bireye özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü olarak görmek mümkündür. Sanat ve görsel kültürün internet aracılığıyla sanal dünyaya

taşınması söz konusudur (Karagöl ve Kaplıanoğlu, 2022: 128). Sanal galeriler ve müzeler erişebilirlik, koruma ve etkileşim açısından bu alanla ilgilenenlere kolaylık sağlamaktadır. Sanal galeriler ve müzeler, el sanatları eserlerini dijital ortama taşıyarak, fiziksel olarak müzelere veya galerilere gidemeyen kişilerin de sanat eserlerini deneyimlemesini sağlamaktadır. Kırılgan veya değerli el sanatları eserleri, sanal ortamda sergilenerek fiziksel hasarlardan korunabilmektedir. Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) teknolojileri, izleyicilere el sanatları eserleriyle etkileşimli bir deneyim sunmaktadır.

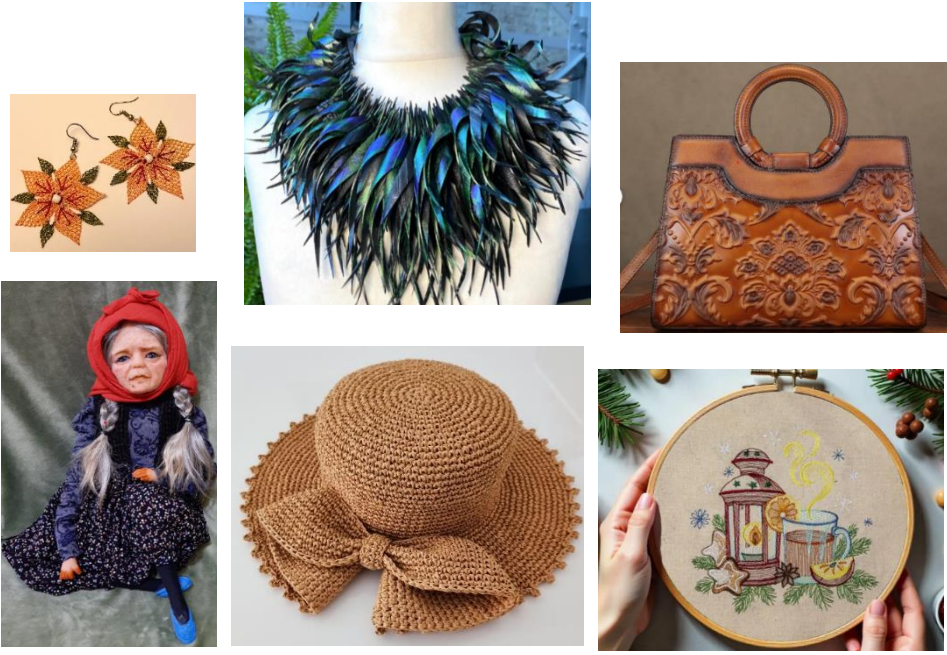

Görsel 1: Anadolu Medeniyetleri Sanal müzesinden bir görüntü **Kaynak:** (URL- 1).

Pazarlama ve Tanıtım İmkanları: Dijital pazarlama araçları el sanatlarının tanıtım ve pazarlanması için vazgeçilmez bir unsurdur. Instagram, Facebook, Pinterest gibi görsel ağırlıklı platformlar, el sanatları ürünlerinin sergilenmesi ve potansiyel alıcılar ile etkileşim kurulması için ideal online sitelerdir. Hikayeler, canlı yayınlar ve reklamlar ile ürünler tanıtılabilmekte, atölye çalışmaları duyurulmaktadır ve markanın kişiliği yansıtabilmektedir. Arama motoru optimizasyonu (SEO); Etsy, Amazon Handmade gibi e-ticaret sitelerinde veya kişisel web sitelerinde ürünlerin arama sonuçlarında üst sıralarda yer alması için SEO çalışmaları önemlidir. Doğru anahtar kelimeleri kullanarak, ürün açıklamalarını optimize ederek ve site içi SEO kurallarına uyarak daha fazla kişiye ulaşabilmektedir. E-posta pazarlama ile potansiyel müşterilerin e-posta adreslerini toplayarak, onlara yeni ürünler, kampanyalar ve etkinlikler hakkında bilgi verilebilmektedir. E-posta pazarlama, müşteri sadakati oluşturmak ve tekrar satışları artırmak için etkili bir yöntemdir. İçerik pazarlama yoluyla; blog yazıları, videolar, infografikler gibi içerikler oluşturarak el sanatları hakkında bilgi vermekte ve markanın uzmanlığını gösterebilmektedir. Değerli içerikler paylaşarak hedef kitlenin güvenini kazanarak onları müşteriye dönüştürebilir. Online reklamlar; google ads, sosyal medya reklamları ve diğer online reklam platformları aracılığıyla hedef kitleye doğrudan ulaşabilir ve ürünler tanıtılabilir. Reklam bütçesi ve hedef kitle belirleyerek etkili reklam kampanyaları oluşturulabilir.

Görsel 2: İnstagramda bulunan el sanatları ile ilgili sitelerden ürünler **Kaynak:** (URL- 2).

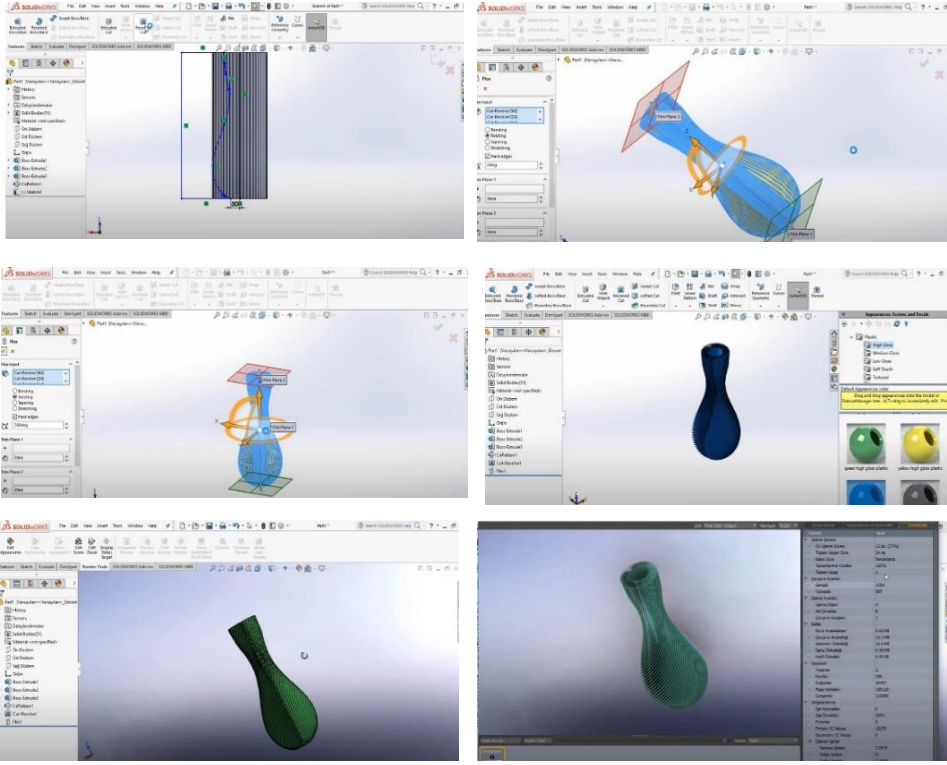
Görsel 3: Etsy satış sitesinde bulunan el sanatları ürünleri **Kaynak:** (URL- 3).

Görsel 4: Amazon handmade de bulunan el sanatları ile ilgili sitelerden ürünler **Kaynak:** (URL- 4).

Tasarım ve Üretim Süreçlerinde İnovasyon: El sanatlarında teknoloji kullanımı, özellikle tasarım ve üretim süreçlerinde inovasyonu tetikleyerek geleneksel yöntemlere yepyeni bir boyut kazandırmaktadır. Bilgisayar destekli tasarım (CAD) yazılımları, sanatçıların daha karmaşık ve detaylı tasarımlar oluşturmasına olanak tanımaktadır. El çizimleriyle oluşturulması zor veya imkânsız olan geometrik desenler, organik formlar ve üç boyutlu modeller CAD yazılımları sayesinde kolaylıkla tasarlanabilmektedir. CAD yazılımları, tasarım sürecinde hata payını azaltarak ve tasarımların daha hassas bir şekilde üretilmesini sağlamaktadır. Sanatçılar, tasarımlarını dijital ortamda inceleyebilmekte, değişiklikler yapabilmekte ve hataları düzeltebilmektedir. CAD yazılımları, sanatçıların tasarımlarının prototiplerini oluşturmasına ve üretim öncesinde test etmesine olanak tanımaktadır. Bu sayede, tasarım hataları ve malzeme uyumsuzlukları gibi problemler erken aşamada tespit edilebilir ve düzeltilebilir, tasarım sürecini hızlandırarak sanatçıların zamandan tasarruf etmesini sağlamaktadır. Tekrarlayan işlemler otomatikleştirilerek tasarımlar dijital ortamda kolayca değiştirilebilmektedir. 3D baskı, el sanatlarında yeni üretim yöntemleri ve malzeme kullanımı imkânı sunmaktadır. Karmaşık geometrilere sahip objeler, farklı malzemeler kullanılarak katman üretilmektedir. El sanatları ürünlerinin kişiselleştirilmesi için ideal bir

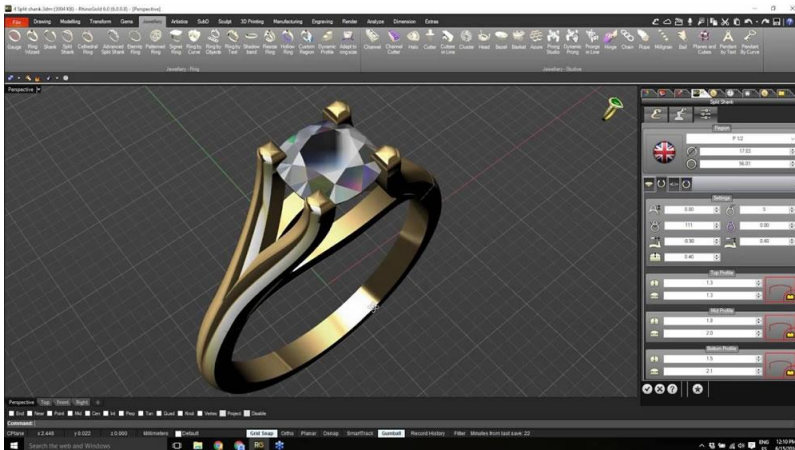
teknolojidir. Müşterilerin isteklerine göre özelleştirilmiş tasarımlar üretilebilir, bazı el sanatları ürünlerinin seri üretimi için de kullanılabilir. Bu sayede, üretim maliyetleri düşürebilmekte ve üretim süreci hızlandırılabilir. Lazer kesim, el sanatlarında hassas kesim işlemleri yapılmasını sağlar. Ahşap, deri, kâğıt, akrilik gibi farklı malzemeler lazer ile kesilmektedir. Lazer gravür, el sanatları ürünlerine detaylı desenler, yazılar ve logolar işlenmesini sağlar. Kişiselleştirilmiş hediyeler ve promosyon ürünleri oluşturmak için idealdir.

Görsel 5: 3D printer vazo tasarımı **Kaynak:** (URL- 5).

Görsel 6: Deri üzerine lazer kesim desen örneği **Kaynak:** (URL- 6).

Görsel 7: CAD Rhinegold takı tasarım programı örneği **Kaynak:** (URL- 7).

Eğitim ve Bilgi Paylaşımı: Online eğitimler ve atölyeler, dijital platformlar gerçekten de yenilik ve değişim niteliğinde önemli rol oynamaktadır. Sınırları ortadan kaldırarak bilgiye erişimi tüm insanlara sunuyor ve sanatçıların birbirleriyle bağlantı kurmasını kolaylaştırıyor.

Online eğitimler ve atölye çalışmaları, coğrafi konularından bağımsız olarak herkesin el sanatları eğitimine erişmesini sağlar. Usta sanatçıların derslerine, dünyanın her yerinden katılmak mümkün hale gelir. Online eğitimler, katılımcıların kendi hızlarında ve uygun oldukları zamanlarda öğrenmelerine olanak tanır. Dersleri istedikleri zaman izleyebilir, tekrarlayabilir ve pratik yapabilirler. Online eğitimler, geleneksel yüz yüze eğitimlere göre daha uygun maliyetli olabilir. Seyahat, konaklama ve malzeme gibi ek masraflar ortadan kalkar. Online platformlarda, geleneksel el sanatlarından modern tekniklere kadar çok çeşitli konularda eğitimler bulmak mümkündür. Katılımcılar, ilgi alanlarına ve beceri seviyelerine uygun eğitimleri seçebilirler. Online forumlar, sosyal medya grupları ve diğer sanal topluluklar, sanatçıların birbirleriyle bilgi paylaşımı yapması, deneyimlerini aktarması ve sorularına cevap bulması için ideal platformlardır. Sanatçılar, sanal topluluklarda diğer sanatçıların çalışmalarından ilham alabilir, yeni fikirler edinebilir ve motivasyonlarını artırabilirler.

Sanal topluluklar, sanatçılar arasında iş birliği imkanları sunar. Ortak projeler geliştirebilir, birbirlerinin çalışmalarını destekleyebilir ve farklı disiplinlerden sanatçılarla bir araya gelebilirler.

Açık kaynaklı tasarım ve yazılımlar, el sanatları alanında inovasyonu teşvik eder. Sanatçılar, bu yazılımları kullanarak yeni teknikler geliştirebilir, tasarımlarını paylaşabilir ve birbirlerinin çalışmalarını geliştirebilirler.

Açık kaynaklı yazılımlar, herkesin ücretsiz olarak erişebileceği ve kullanabileceği yazılımlardır. Bu sayede, maddi imkânı kısıtlı olan sanatçılar da bu yazılımlardan yararlanabilir ve kendilerini geliştirebilirler.

Görsel 8: Online el sanatları kurslarından bir örnek **Kaynak:** (URL- 8).

Kültürel Mirasın Korunması: Dijital arşivleme: El sanatları eserlerinin dijital olarak arşivlenmesi ve geleneksel tekniklerin belgelenmesi, kültürel mirasın korunması için hayati bir öneme sahiptir.

El sanatları eserleri, zaman içinde fiziksel etkenlerden dolayı zarar görebilir, kaybolabilir veya yok olabilmektedir. Dijital arşivleme, bu eserlerin yüksek çözünürlüklü fotoğraflar, 3D modeller ve detaylı açıklamalar ile kalıcı olarak korunmasını sağlamaktadır. Dijital arşivler, dünyanın herhangi bir yerinden internet erişimi olan herkesin el sanatları eserlerini inceleyebilmesini ve hakkında bilgi edinebilmesini ve bu kültürel mirasın daha geniş kitlelere ulaşmasını ve takdir edilmesini sağlamaktadır. Dijital arşivler, araştırmacılar, eğitimciler ve öğrenciler için değerli bir kaynak görevi görmektedir. El sanatları tarihi, teknikleri ve kültürel bağlamı hakkında araştırmalar yapmak ve eğitim materyalleri oluşturmak için kullanılabilir.

Birçok geleneksel el sanatları tekniği, usta-çırak ilişkisiyle nesilden nesille aktarılmaktadır. Ancak, günümüzde bu aktarım zayıflamış ve bazı teknikler kaybolma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Dijital platformlar, bu tekniklerin video kayıtları, yazılı açıklamalar ve interaktif uygulamalar ile detaylı bir şekilde belgelenmesini ve gelecek nesillere aktarılmasını sağladığı gibi dijital platformlar, geleneksel el sanatları tekniklerinin öğrenilmesi için yeni fırsatlar sunmaktadır. Video dersleri, online atölye çalışmaları ve interaktif uygulamalar, herkesin bu teknikleri öğrenmesini ve uygulamasını kolaylaştırdığı görülmektedir.

Dünya genelinde farklı kültürlere ait el sanatları eserlerinin ve tekniklerinin dijital olarak belgelenmesi, kültürel çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunduğu bilinmektedir. Dijital platformlar, geleneksel el sanatlarının yaşatılması

ve gelecek nesillere aktarılması için sürdürülebilir bir yol sağlamaktadır. El sanatlarının dijital platformlarda tanıtımı ve satışı, sanatçılar için yeni ekonomik fırsatlar yaratır ve kültürel turizmi teşvik etmektedir.

Türkiye'nin zengin tarihi ve kültürel mirası hem kapalı mekanlarda hem de açık hava olarak ziyaret edilebilen ören yerlerinde dijital araçlar yardımı ile korunmaktadır. Bunun yanı sıra hemen hemen her ilde yer alan değerli doğal ve kültürel varlıklar sanal turlar ile de gezilebilmektedir (Kunt, 2023:56).

Yeni İş Modelleri ve Gelir Kaynakları: E-ticaret el sanatları alanında yeni iş modelleri ve gelir kaynakları yaratma konusunda büyük fırsatlar sunmaktadır. E-ticaret, kişiselleştirilmiş ürünler ve abonelik modelleri gibi yenilikçi yaklaşımlar, sanatçıların gelirlerini artırmalarına ve sürdürülebilir bir iş modeli oluşturmalarına yardımcı olabilmektedir.

Sanatçılar, Etsy, Amazon Handmade gibi platformlar veya kendi web siteleri aracılığıyla el sanatları ürünlerini doğrudan tüketicilere satabilmektedir. Bu, aracıları ortadan kaldırarak kar marjlarını artırmakta ve müşterilerle doğrudan iletişim kurma imkânı sağlamaktadır. E-ticaret platformları, coğrafi sınırlamaları ortadan kaldırarak sanatçıların dünya genelindeki müşterilere ulaşmasına imkan vermektedir. Online mağaza işletmek, fiziksel bir mağaza açmaktan çok daha düşük maliyetli bir iş olduğu görülmektedir.

Dijital araçlar, müşterilerin isteklerine göre kişiselleştirilmiş el sanatları ürünleri oluşturma imkanı sunmaktadır. Bu, müşteri memnuniyetini artırarak benzersiz ürünler yaratma fırsatı ortaya koymaktadır. Kişiselleştirilmiş ürünler, genellikle standart ürünlere göre daha yüksek fiyatlarla satılabilmektedir. Kişiselleştirme, sanatçıların rekabetçi pazarda öne çıkmasına yardımcı olabilmektedir.

Sanatçılar, aylık veya yıllık abonelik modelleri aracılığıyla düzenli gelir elde edebilmektedirler. Örneğin, her ay abonelerine özel el yapımı ürünler gönderebilmekte veya online dersler verebilmektedirler. Abonelik modelleri, müşterilerle daha güçlü bağlar kurulmasını ve uzun vadeli ilişkiler geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Abonelik sayısı, sanatçıların gelecekteki gelirlerini tahmin etmelerine ve işlerini planlamalarına yardımcı olmaktadır.

Farklı iş modelleri kullanmak, sanatçıların gelir kaynaklarını çeşitlendirmelerine ve risklerini azaltmalarına yardımcı olmaktadır. Yenilikçi iş modelleri, el sanatları alanında sürdürülebilir bir gelir elde etmek ve geleneksel sanatları yaşatmak için önemlidir. Dijital platformlar, sanatçıların kendi işlerini kurmalarına ve bağımsız olarak çalışmalarına olanak tanımaktadır.

Gön Veloy Siyah Deri/Gri Kadın Cüzdan, Ürün Kodu: 25 Veloy, Materyal: Hakiki Deri, Ölçüler: 14x9x2 cm. Gön hakiki deri el işçiliği 9 bölmeli kadın cüzdan extra 2 bölmeli kartlık çevre dostu kimyasallarla tabaklanmış dana derisi. Deri yüzeyini koruyan ve antikleştirerek yaşlanmasını sağlayan. Su bazlı doğal krem. Ev kadınları tarafından yapılan sağlam ve uzun ömürlü dikiş tekniği. Geleneksel el tezgahlarında dokunmuş. İpek pamuk karışımı (Kutnu) iç astarlar. Kurşunsuz alaşım, dayanıklı tokalar, kancalar. Elde üretilmiş, gerçek sığır boynuzundan yapılmış tokalar, kilitler ve diğer aksesuarlar. Orjinal, 2 Yıl garantili ürün. 2 iş günü içerisinde kargoya teslim.

Görsel 9: Deri cüzdan **Kaynak:** (URL- 9).

DIJITALLEŞMENİN EL SANATLARI İÇİN DEZAVANTAJLARI

Geleneksel tekniklerin kaybolma riski: Teknolojinin el sanatlarına sağladığı tüm bu faydaların yanında, geleneksel tekniklerin ve el emeği değerinin korunması konusunda dikkatli olmak gerekmektedir. Dijital araçlara aşırı bağımlılık ve seri üretimin yaygınlaşması, geleneksel el sanatları tekniklerinin kaybolmasına ve el emeği ürünlerin değerinin azalmasına yol açabilir. Bu riskleri en aza indirmek ve geleneksel el sanatlarını gelecek nesillere aktarmak için bazı önlemler almak önemlidir.

Dijital araçlar, el sanatları üretiminde yardımcı araçlar olarak kullanılmalı, ancak geleneksel tekniklerin ve becerilerin yerini tamamen almamalıdır. El sanatları eğitimlerinde, geleneksel tekniklerin önemi vurgulanmalı ve dijital araçların bilinçli kullanımı teşvik edilmelidir. Geleneksel el sanatları tekniklerinin usta-çırak ilişkisiyle aktarımı, bu tekniklerin yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için önemlidir.

El emeği ürünlerin, seri üretim ürünlerden farklı olarak benzersiz ve özgün olduğunun vurgulanması gerekir. El emeği ürünlerin arkasındaki hikâyenin, sanatçının emeğinin ve yaratıcılığının anlatılması, ürünlerin değerini artırabilir. Sanatçılar, geleneksel teknikleri kullanarak yenilikçi ve özgün tasarımlar oluşturarak, el emeği ürünlerinin değerini koruyabilir ve rekabet avantajı elde edebilirler.

Geleneksel teknikler ile dijital araçlar bir arada kullanılarak hem el emeği değerini koruyan hem de teknolojinin avantajlarından yararlanan hibrit modeller geliştirilebilir. El sanatları ürünleri, online platformlarda sergilenirken, aynı zamanda fiziksel etkinlikler ve sergiler düzenlenerek, el emeği deneyimi yaşatılabilir.

Orijinallik ve telif hakkı sorunları: Dijital platformlar el sanatları için birçok fırsat sunarken, orijinallik ve telif hakkı sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Kolayca kopyalanabilen ve paylaşılabilen dijital ortamda, el sanatları eserlerinin korunması ve sanatçıların haklarının güvence altına alınması büyük önem taşımaktadır.

El sanatları tasarımlarının dijital ortamda kolayca kopyalanması ve taklit edilmesi, sanatçıların tasarım haklarını ihlal edebilir ve emeklerinin karşılığını alamamalarına neden olabilir. Taklit ürünlerin piyasaya sürülmesi, orijinal el sanatları ürünlerinin değerini düşürebilir ve sanatçıların gelirlerini azaltabilir. Tüketiciler, taklit ürünler nedeniyle orijinal el sanatlarına olan güvenlerini kaybedebilirler.

Dijital ortamda eserlerin çalınması veya izinsiz kullanılması riski her zaman mevcuttur. Sanatçılar, eserlerini dijital platformlarda paylaşırken bu riski göz önünde bulundurmalıdır. Eserlerin izinsiz olarak ticari amaçlarla kullanılması, sanatçıların maddi kayıplar yaşamasına neden olabilir.

Orijinallik ve telif hakkı sorunlarının çözümü için, dijital eserlere filigran eklemek, eserlerin kopyalanmasını ve izinsiz kullanımını zorlaştırabilir. Eserlerin üzerine telif hakkı bildirimini eklemek, eserlerin kime ait olduğunu belirtir ve izinsiz kullanımını engellemeye yardımcı olabilir. Eserlerin kullanım haklarını belirleyen lisanslar kullanarak, eserlerin nasıl kullanılabileceği konusunda sınırlamalar getirilebilir. Non-Fungible Token (NFT) teknolojisi, dijital eserlere benzersiz bir kimlik kazandırarak sahipliğini ve orijinallliğini kanıtlamaya yardımcı olabilir. Ayrıca telif hakkı ihlali durumunda, sanatçılar hukuki yollara başvurarak haklarını arayabilirler.

Dijital uçurum: Tüm sanatçılar dijital teknolojilere ve internete eşit erişime sahip olmayabilir. Bu durum, bazı sanatçıların dijitalleşmenin avantajlarından yararlanmasını engelleyebilir.

Dijital araçları etkili bir şekilde kullanabilmek için gerekli olan dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmayan sanatçılar, dijitalleşme sürecinde dezavantajlı konuma düşebilir.

Kırsal bölgelerde yaşayan veya ekonomik durumu yetersiz olan sanatçılar, internet erişiminde sıkıntı yaşayabilirler. Bu durum, online platformlarda yer almalarını, eğitim ve pazarlama imkanlarından yararlanmalarını engelleyebilir.

Bilgisayar, akıllı telefon, kamera gibi teknolojik araçlara sahip olmayan sanatçılar, dijital içerik üretmekte, eserlerini online platformlarda sergilemekte ve dijital pazarlama araçlarını kullanmakta zorlanabilirler.

Bazı sanatçılar, tasarım yazılımları, 3D modelleme programları veya diğer dijital araçlar için gerekli olan yazılım ve donanım erişimde zorluk yaşayabilirler.

İnternet kullanımı, dosya yönetimi, temel yazılım kullanımı gibi temel bilgisayar becerilerine sahip olmayan sanatçılar, dijital platformlarda gezinmekte, online eğitimlere katılmakta ve dijital pazarlama araçlarını kullanmakta zorlanabilirler.

Sosyal medya platformlarını etkili bir şekilde kullanabilmek, hedef kitleye ulaşmak ve marka bilinirliğini artırmak için önemlidir. Ancak, bazı sanatçılar sosyal medya kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmayabilirler.

E-ticaret platformlarında mağaza açmak, ürün listelemek, online ödeme almak ve dijital pazarlama stratejileri geliştirmek, belirli bir dijital okuryazarlık seviyesi gerektirir.

Dijital uçurumu kapatmak için; kırsal bölgelerde internet erişiminin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi için altyapı yatırımları yapılmalıdır. Sanatçılar için uygun fiyatlı bilgisayar, akıllı telefon ve internet paketleri sunulmalıdır. Sanatçılara yönelik dijital okuryazarlık eğitimleri düzenlenmeli ve online kaynaklar sağlanmalıdır. Sanatçıların dijitalleşme sürecinde ihtiyaç duydukları donanım, yazılım ve eğitime erişebilmeleri için destek programları oluşturulmalıdır. Sanatçıların dijital araçlara ve internete erişebilecekleri, eğitim alabilecekleri ve birbirleriyle bilgi paylaşabilecekleri topluluk merkezleri kurulmalıdır.

Dijital uçurumu kapatmak, el sanatları alanında fırsat eşitliği sağlamak ve tüm sanatçıların dijitalleşmenin avantajlarından yararlanabilmesi için önemlidir. Bu konuda hem kamu kurumlarına hem de özel sektöre önemli görevler düşmektedir.

Aşırı rekabet: Dijitalleşme, el sanatları pazarını globalleştirir ve rekabeti artırır. Bu durum, küçük ölçekli sanatçılar için zorluklar yaratabilir. Online platformlarda artan rekabet, el sanatları ürünlerinin fiyatlarının düşmesine ve sanatçıların gelirlerinin azalmasına neden olabilir.

Elbette, dijitalleşmenin getirdiği küresel pazar ve artan rekabet, el sanatları alanında faaliyet gösteren sanatçılar için hem fırsatlar hem de zorluklar yarattığı bilinmektedir. Özellikle küçük ölçekli sanatçılar, bu rekabet ortamında ayakta kalabilmek ve gelirlerini koruyabilmek için stratejik olarak hareket etmek zorundadırlar. Dijital platformlar, dünyanın dört bir yanından sanatçıları bir araya getirerek rekabeti artırmaktadır. Bu durum, özellikle küçük ölçekli sanatçılar için zorlayıcı olabilir. Artan rekabet, el sanatları ürünlerinin fiyatlarının düşmesine ve sanatçıların kar marjlarının azalmasına neden olabilir. Global pazarda görünür olmak ve hedef kitleye ulaşmak için daha fazla çaba sarf etmek gerekebilir. Uluslararası gönderim süreçleri, gümrük işlemleri ve lojistik maliyetleri, küçük ölçekli sanatçılar için zorluklar yaratabilir.

Online platformlarda, seri üretim veya düşük maliyetli ülkelerden gelen el sanatları ürünleri, daha düşük fiyatlarla satılabilir. Bu durum, el emeği ve özgün tasarımlar sunan sanatçılar için fiyat rekabeti yaratabilir. Online platformlarda sıkça karşılaşılan indirimler ve kampanyalar, sanatçıları fiyatlarını düşürmeye zorlayabilir.

Sanatsal değer azalması: Dijital tasarımların ve üretim yöntemlerinin yaygınlaşması, el sanatlarında standardizasyona ve özgünlüğün azalmasına yol açabilir. El emeği ürünlerin taşıdığı duygusal bağ, dijitalleşme ile birlikte zayıflayabilir. Dijital tasarımların ve üretim yöntemlerinin yaygınlaşması, el sanatlarında standardizasyona ve özgünlüğün azalmasına neden olabilir.

Dijital tasarım araçları kullanılarak kolayca oluşturulan tekrarlayan desenler ve motifler, el sanatlarında özgünlüğün ve benzersizliğin azalmasına yol açabilir. 3D baskı gibi teknolojiler, el sanatları ürünlerinin seri üretimine olanak sağlayarak her bir ürünün biricikliğini zedeleyebilir. Dijital araçların aşırı kullanımı, sanatçıların kişisel tarzlarını ve el işçiliğinin izlerini gizleyebilir. El emeği ürünlerde var olan kusurlar, düzensizlikler ve insan dokunuşunun izleri, ürünlere benzersiz bir karakter ve duygusal bir değer katar. Dijital üretim yöntemleri, bu dokunuşu ortadan kaldırarak ürünlerin duygusal bağının zayıflamasına neden olabilir. El emeği ürünler, genellikle sanatçının kişisel hikayesini, kültürel birikimini ve emeğini yansıtır. Dijitalleşme ile birlikte, bu hikâyenin ve bağlantının kaybolması riski vardır.

Diğer dezavantajlar: Dijital araçlar, yazılımlar ve online platformlar için yapılan yatırımlar, bazı sanatçılar için maliyetli olabilir. İnternet bağlantısı sorunları, yazılım hataları ve donanım arızaları, el sanatları üretimini ve satışını olumsuz etkileyebilir. Kişisel verilerin ve ödeme bilgilerinin çalınması gibi riskler, dijitalleşme ile birlikte artar.

Kaliteli fotoğraflar ve videolar çekmek için iyi bir kamera, bilgisayar, yazılım ve diğer dijital araçlar gereklidir. Bu donanımların maliyeti, bazı sanatçılar için yüksek olabilir. Tasarım, fotoğraf düzenleme, video düzenleme ve diğer amaçlar için kullanılan yazılımların lisans ücretleri de önemli bir maliyet kalemidir. Bazı e-ticaret platformları ve sanatçı platformları aylık veya yıllık ücretler talep edebilir. Dijital becerileri geliştirmek için alınacak eğitimler de ek bir maliyet getirebilir. Kesintili veya yavaş internet bağlantısı, online platformlarda çalışmayı, ürün listelemeyi ve sipariş yönetmeyi zorlaştırabilir. Yazılım hataları ve uyumsuzluklar, tasarım sürecinde ve dijital içerik üretiminde problemlere yol açabilir. Bilgisayar, kamera ve diğer donanımlarda meydana gelebilecek arızalar, çalışmalarını aksatabilir ve veri kaybına neden olabilir. Online platformlarda paylaşılan kişisel veriler, siber saldırılara ve veri ihlallerine maruz kalabilir. Online ödeme sistemleri kullanılırken, kredi kartı ve diğer ödeme bilgilerinin çalınması riski vardır. Dijital eserlerin kopyalanması ve izinsiz kullanılması, sanatçıların telif haklarını tehlikeye atar.

SONUÇ

Sonuç olarak, dijital çağ el sanatları için hem fırsatlar hem de zorluklar sunmaktadır. Dijital çağ, el sanatları için bir dönüm noktası niteliğindedir. Geleneksel değerleri korurken teknolojinin sunduğu olanaklardan faydalanabilen zanaatkarlar, bu yeni dünyada gelişme ve büyüme fırsatı yakalayabilirler. E-ticaret platformları ve sosyal medya aracılığıyla küresel pazarlara açılmak, dijital araçlarla tasarımları geliştirmek ve yeni kitlelere ulaşmak artık mümkün dür. Ancak bu süreçte, artan rekabet, telif hakkı ihlalleri ve geleneksel bilgi birikiminin kaybolması gibi zorluklar da göz ardı edilmemelidir. Yeni teknolojileri ve trendleri takip etmek, becerileri geliştirmek ve yenilikçi olmak gerekir. Dijital okuryazarlığın geliştirilmesi, özgün ve kaliteli üretimin sürdürülmesi ve güçlü bir marka kimliği oluşturulması, el sanatlarının dijital çağda varlığını sürdürebilmesi ve gelişebilmesi için kritik öneme sahiptir. Bu dengeyi kurabilen zanaatkarlar, hem kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunacak hem de dijital dünyanın sunduğu fırsatlardan yararlanarak başarıya ulaşacaklardır.

KAYNAKÇA

Bahar, T. (2024). Nakışın Sanat, Zanaat ve Endüstriyel Tasarımdaki Güncel Görünümleri. *Art-E Sanat Dergisi* 17(33), 166-189.

Karagöl, A., & Kaplanoğlu, L. (2022). Sosyal Medya ve Sanat İlişkisi Bağlamında Sanat Profesyonellerinin Sosyal Medya Kullanımı. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 126-138

Özdemir, M., & Odabaşı, E. (2020). Feraşet Çantaları ve Özellikleri. *Social Mentality And Research Thinkers Journal*, 6(38), 2147–2156.

Söyük Güven, M. (2024). Türklerde başlık kültürü ve derviş operası başlıkları, *Arteoloji Dergisi*, 3(2), 59-77.

Şatır, S. (2016). Zanaat ve El Sanatlarının Sürdürülebilirlik Bağlı Tasarım Değerleri. *Ulusal Tasarım Araştırmaları Konferansı*, (21-23 Eylül), Editör: Börekçi, N. Z, Koçyıldırım., Dalsu, Ö., Günay, A., ODTÜ Mimarlık Fakültesi, (109-123). Ankara.

İnternet kaynakları

URL-1: Anadolu Medeniyetleri Müzesi. Sanal Müze, Erişim:11.09.2024, (<https://sanalmuze.gov.tr/muzeler/ankara-anadolu-medeniyetleri-muzesi/>)

URL -2: İnstagram. Nakışlı yastık, Erişim:11.09.2024, (<https://www.instagram.com/punchingseyl/>)

İnstagram. Yöresel yapma bebek, Erişim:11.09.2024, (<https://www.instagram.com/allipullufidan/>)

İnstagram. Deri kitap kılıfı, Erişim:11.09.2024, (<https://www.instagram.com/deridivanetrio>)

URL-3: Etsy. İğne oyası küpe, Erişim:11.09.2024, (<https://www.etsy.com/listing/1582991399/earring-needle-lace-earrings-needlework>),

Etsy. Deri kolye, Erişim: 11.09.2024, (<https://www.etsy.com/listing/1360843882/peacock-metallic-purple-green-blue>),

Etsy. Deri çanta, Erişim:11.09.2024, (<https://www.etsy.com/listing/1496195211/genuine-leather-top-handle-handbag-for>),

Etsy. Yöresel yapma bebek, Erişim:11.09.2024, (<https://www.etsy.com/listing/1597614178/made-to-order-turkish-woman-handmade>),

Etsy. Örgü şapka, Erişim:11.09.2024, (<https://www.etsy.com/listing/1521715771/handmade-crochet-raffia-hat-crochet>),

Etsy. Dekoratif nakış, Erişim:11.09.2024, (<https://www.etsy.com/listing/1801482420/christmas-finished-embroidery-in-hoop>),

URL-4: Amazon handmade. Duvar süsü, Erişim:11.09.2024, (<https://www.amazon.com.tr/Awshin-kozalak-handmade-kap%C4%B1-renkli/dp/>),

Amazon handmade. Saat, Erişim:11.09.2024, (<https://www.amazon.com.tr/Kabuklarından-Çalışan-Mekanizması-Handmade-Homedesigns>),

Amazon handmade. Makrome çanta, Erişim:11.09.2024, (<https://www.amazon.com.tr/Handmade-Makrome-Tasar%C4%B1m-Kad%C4%B1n->),

Amazon handmade. Deri defter, Erişim:11.09.2024, (<https://www.amazon.com.tr/Hatıra-Leather-Journal-Kraft-Handmade/dp>),

URL-5: Youtube. Erişim: 3D vazo tasarımı,11.09.2024, (<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=IITwY0w-aiQ>),

URL-6: Motif arma lazer. Deri üzerine lazer, Erişim:11.09.2024, (<https://www.motifarmalazer.com/deri-lazer-kesim.html>),

URL-7: Makine Eğitimi. Takı tasarım programı, Erişim:11.09.2024, (<https://www.makinaegitimi.com/en-iyi-taki-tasarimi-programlari/>),

URL-8: Straw deri. Online el sanatları deri kursu, Erişim:11.09.2024, (<https://strawderi.com.tr/products/onlineuzaktan-deri-el-sanatlari-kursu-egitimi>)

URL-9: Birlik deri. Deri cüzdan, Erişim:11.09.2024, (<https://www.bilikderi.com/gon-veloy-siyah-deri-gri-kadin-cuzdan-25>)